

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

FINLANDIA LISTOPAD 2011

1. Populacja uczących się i język nauczania

W 2009 r. kształceniem obowiązkowym było objętych 532 000 uczniów. Odsetek osób w wieku 0-29 lat wynosił 35,2% (2010). Finlandia ma dwa języki urzędowe: fiński i szwedzki. Do szkół powszechnych (obejmujących poziom szkoły podstawowej i średniej I stopnia) i średnich II stopnia, w których językiem nauczania jest język szwedzki, uczęszcza ok. 6% uczniów. Obydwie grupy językowe mają swe placówki – od placówek edukacji przedszkolnej po instytucje szkolnictwa wyższego. Oprócz tego istnieją placówki edukacyjne, w których wszystkie zajęcia – lub przynajmniej część zajęć – prowadzi się w języku obcym (najczęściej w języku angielskim). W tych rejonach, w których używa się języka lapońskiego, władze lokalne są również zobowiązane do organizowania kształcenia w tym języku. Ponadto władze starają się zapewnić możliwości kształcenia mniejszości romskiej i innym mniejszościom etnicznym oraz osobom posługującym się językiem migowym.

2. Administracja i finansowanie edukacji

Za edukację odpowiada Ministerstwo Edukacji i Kultury. Krajowy Urząd ds. Edukacji (FNBE) określa we współpracy z Ministerstwem cele, treści i metody kształcenia dla poziomu szkoły podstawowej i średniej oraz kształcenia dorosłych. Ponadto w każdej z sześciu fińskich prowincji sprawami edukacji zajmuje się Departament Edukacji i Kultury. Zarządzanie oświatą na szczeblu lokalnym należy do zadań władz lokalnych (na szczeblu gminy), które odgrywają istotną rolę jako organizatorzy kształcenia.

Większość szkół powszechnych i średnich II stopnia jest prowadzona przez władze lokalne lub wspólne urzędy gminne (federacje gmin). Do prywatnych szkół powszechnych uczęszcza mniej niż 3% uczniów. Szkoły prywatne są nadzorowane przez władze publiczne: realizują ogólnokrajowe programy nauczania i stosują się do wytycznych w sprawie kwalifikacji zatwierdzanych przez Krajowy Urząd ds. Edukacji. Otrzymują również fundusze publiczne w takiej samej wysokości, jak szkoły publiczne. Odpowiedzialność za finansowanie edukacji jest podzielona między państwo i władze lokalne.

Dotacja państwowa opiera się na kalkulacji kosztów. Od roku 2010 dotacje państwowe dla szkolnictwa podstawowego i średniego stanowią część ogólnych funduszy państwowych przeznaczonych na finansowanie zadań władz lokalnych (szczebel gminy). Finansowanie w oparciu o dotychczasowe wyniki stanowi integralną część systemu finansowania szkolnictwa zawodowego i technicznego na poziomie szkoły średniej II stopnia oraz szkoleń od początku wczesnych lat 2000.

Zgodnie z nową Ustawą o uniwersytetach zaakceptowaną przez Parlament w czerwcu 2009 r. fińskie uniwersytety otrzymały status niezależnych instytucji działających w ramach prawa publicznego lub fundacji działających w ramach prawa prywatnego (Ustawa o Fundacjach). Uniwersytety funkcjonują w nowych ramach prawnych od 1 stycznia 2010. Poziom finansowania zasadniczo się nie zmienił, chociaż uczelnie zachęca się do pozyskiwania dodatkowych funduszy.

O zakresie autonomii szkół decydują władze lokalne. Szkoły mają prawo świadczyć usługi edukacyjne zgodnie ze swymi uregulowaniami administracyjnymi pod warunkiem, że wypełniają swe podstawowe funkcje określone w przepisach prawnych.

Politechniki, jako instytucje szkolnictwa wyższego zorientowane na kształcenie zawodowe są w większości prowadzone przez władze lokalne lub osoby/instytucje prywatne. Uniwersytety są nadzorowane przez państwo i mają szeroką autonomię.

Nie istnieje odrębny inspektorat szkolny, a władze publiczne zrezygnowały z przeprowadzania inspekcji w szkołach. Placówki edukacyjne prowadzą swą działalność zgodnie z celami określonymi w przepisach prawnych i ogólnokrajowymi programami nauczania. Funkcjonowanie systemu jest uzależnione od sprawnej realizacji przez nauczycieli celów określonych w programach nauczania. Duży nacisk kładzie się zarówno na samoocenę szkół, jak i na ocenę zewnętrzną – krajową i międzynarodową. Od 2003 r. w tym obszarze działa wraz z Ministerstwem Edukacji odrębna Rada ds. Ewaluacji Kształcenia. Do zadań Rady należy planowanie, koordynacja, zarządzanie i rozwijanie działań związanych z oceną kształcenia w szkołach powszechnych i średnich II stopnia, a także szkołach dla dorosłych. Ponadto FNBE prowadzi ewaluację efektów uczenia się na poziomie krajowym. Politechniki i uniwersytety same oceniają swą działalność i jej wyniki, jednak otrzymują również wsparcie ze strony Rady ds. Ewaluacji Kształcenia w Szkolnictwie Wyższym.

3. Edukacja przedszkolna

Od urodzenia do wieku 6 lat dzieci mogą uczęszczać do ośrodków opieki dziennej - przedszkoli (*päiväkoti/daghem*) lub uczestniczyć w zajęciach organizowanych w mniejszych grupach dziennej opieki rodzinnej w domach prywatnych (*perhepäivähoitopaikka/familjedagvårdsplats*), przy czym za wszystkie te formy opieki pobiera się umiarkowanej wysokości opłaty, uzależnione od dochodów rodziców. Wszystkie dzieci w wieku 6 lat mają prawo do bezpłatnej edukacji przedszkolnej (*Esiopetus/Förskoleundervisning*). Każdy organ władz lokalnych samodzielnie decyduje o tym, czy edukacja przedszkolna ma być prowadzona w szkołach, ośrodkach opieki dziennej lub w innym odpowiednim miejscu. W 2010 r. edukacją przedszkolną były objęte praktycznie wszystkie dzieci w wieku 6 lat.

4. Kształcenie obowiązkowe

a) Etapy

<i>Perusopetus/Grundläggande utbildning</i> (szkoła powszechna)

Age 7-16

Kształcenie obowiązkowe trwa dziewięć lat i prawie wszystkie dzieci wypełniają obowiązek szkolny uczęszczając do szkół powszechnych. Szkoły te mogą oferować dodatkowy rok nauki w X klasie, która nie jest obowiązkowa.

b) Kryteria przyjęć

Dzieci muszą rozpocząć kształcenie obowiązkowe w roku, w którym przypadają im siódme urodziny. Około 1% dzieci rozpoczyna naukę w szkole wcześniej, wymaga to jednak uzyskania zaświadczenia potwierdzającego dojrzałość szkolną dziecka. Kształcenie obowiązkowe jest w całości bezpłatne. Władze lokalne przydzielają każdemu dziecku miejsce w szkole znajdującej się w pobliżu jego miejsca zamieszkania, ale rodzice mogą wybrać szkołę powszechną zgodnie ze swymi preferencjami, choć w tym przypadku istnieją pewne ograniczenia.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny obejmuje 190 dni, od połowy sierpnia do początku czerwca. Minimalny tygodniowy wymiar zajęć dydaktycznych wynosi od 19 do 30 lekcji, zależnie od poziomu i liczby przedmiotów fakultatywnych. Ponadto na szczeblu lokalnym można samodzielnie podejmować decyzje o dodatkowych dniach wolnych od zajęć. W ciągu dwóch pierwszych lat nauki (klasa I i II) dzienny wymiar zajęć wynosi nie więcej niż 5 godzin lekcyjnych, podczas gdy w starszych klasach - 7 godzin lekcyjnych. Godzina lekcyjna trwa zazwyczaj 60 minut, z czego 45 przeznaczonych jest na nauczanie, a pozostałe 15 – na przerwę.

Poranne i popołudniowe zajęcia prowadzone są dla uczniów I i II klasy szkoły powszechnej, a także dla wszystkich uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

Poza kształceniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, gdzie zależnie od potrzeb uczniów klasę tworzy od 6 do 10 dzieci, nie istnieją oddzielne przepisy dotyczące wielkości klas. Grupy, w których prowadzi się zajęcia dydaktyczne, z reguły składają się z uczniów w tym samym

wieku. Jednak w uzasadnionych przypadkach, w zajęciach mogą uczestniczyć uczniowie w różnym wieku. Uczniowie w klasach I-VI mają jednego nauczyciela do większości przedmiotów, choć niektóre z nich, zwłaszcza wychowanie plastyczne, wychowanie muzyczne i wychowanie fizyczne, prowadzą również nauczyciele przedmiotu. W klasach VII-IX prawie każdy przedmiot jest prowadzony przez innego nauczyciela.

e) Programy i treści nauczania

Cele kształcenia i kryteria oceny określa ogólnokrajowy program nauczania, zweryfikowany przez Krajowy Urząd ds. Edukacji (FNBE) w 2004 r. W oparciu o tak nakreślone ramy, szkoły i władze lokalne przygotowują następnie własne regulacje dotyczące programów nauczania, które uwzględniają specyfikę lokalną. Nauczyciele mają swobodę wyboru metod kształcenia i materiałów dydaktycznych. Obowiązkowymi przedmiotami na poziomie kształcenia w szkole powszechnej są: język ojczysty (tj. fiński lub szwedzki) i literatura kraju ojczystego, drugi język ojczysty, języki obce, ekologia, edukacja zdrowotna, religia lub etyka, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia, wychowanie fizyczne, wychowanie muzyczne, wychowanie plastyczne, prace ręczne, zajęcia z gospodarstwa domowego oraz lekcje wychowawcze i poradnictwo pedagogiczne.

Nieobowiązkowa klasa X przeznaczona jest dla uczniów, którzy nie dostali się do szkoły średniej II stopnia lub nie podjęli jeszcze decyzji dotyczącej dalszej nauki. W ciągu dodatkowego roku nauki w tej klasie uczniowie mogą zapoznać się m.in. z możliwymi kierunkami kształcenia zawodowego.

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

W ramach swoich przedmiotów nauczyciele prowadzą ocenę na podstawie celów zapisanych w programie nauczania. Ocena stanowi stały element codziennego życia szkoły i co najmniej raz w ciągu roku szkolnego każdy uczeń otrzymuje ogólny raport o wynikach w nauce. Dodatkowo, przynajmniej raz w roku, przygotowywane są również raporty częściowe. Osiągnięcia w nauce ocenia się zarówno w sposób ciągły, jak i za pomocą sprawdzianów przeprowadzanych przez nauczycieli.

Podstawa programowa określa profil ucznia osiągającego dobre wyniki w nauce (ocena "dobra" lub 8) z wszystkich podstawowych przedmiotów. Profil stanowić ma narzędzie wspierające nauczycieli w procesie oceniania uczniów. Uczeń musi powtarzać klasę, jeśli jego wyniki z jednego lub dwóch przedmiotów nie pozwalają na klasyfikację, lub gdy jego wiedza i umiejętności nie umożliwiają mu kontynuacji nauki w następnej klasie. Nieotrzymanie promocji do następnej klasy stanowi jednak zjawisko marginalne.

Po ukończeniu pełnych dziewięciu klas szkoły powszechnej, uczniowie otrzymują świadectwo *peruskoulun päättötodistus*. Poza tym, dodatkowe świadectwo wydaje się uczniom, którzy ukończyli nieobowiązkową klasę X.

5. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

a) Rodzaje kształcenia

<i>Lukiokoulutus/Gymnasieutbildning</i> (ogólnokształcąca szkoła średnia II stopnia)	Od 16 roku życia
<i>Ammatillinen koulutus/Yrkesutbildning</i> (zawodowa szkoła średnia II stopnia)	

W obu typach szkół uczy się zarówno młodzież, jak i dorośli (powyżej 25 roku życia). Średnie wykształcenie zawodowe można zdobyć zarówno w ramach zajęć stacjonarnych w placówkach szkolnych, jak i poprzez uzyskanie kwalifikacji na podstawie posiadanych kompetencji. Ta druga możliwość sprowadza się głównie do testów kompetencji sprawdzających wymagane umiejętności. Do testów kompetencji przystępują w głównej mierze dorośli posiadający już pewne doświadczenie zawodowe. Ponadto, wszyscy uczniowie, niezależnie od wieku, mają możliwość przyuczenia do zawodu, które odbywa się w ramach programu nauczania lub stanowi przygotowanie do testów kompetencji. Wszystkie formy kształcenia prowadzące do uzyskania kwalifikacji zawodowych zaliczane są do szkolnictwa średniego II stopnia (ISCED 3), za wyjątkiem kształcenia prowadzącego do nabycia specjalistycznych kwalifikacji zawodowych, klasyfikowanego jako ISCED 4.

b) Kryteria przyjęć

Naukę w ogólnokształcących i zawodowych szkołach średnich II stopnia mogą podjąć uczniowie, którzy ukończyli z pozytywnymi ocenami kształcenie obowiązkowe. Podania o przyjęcie do tych szkół składa się głównie poprzez ogólnokrajowy system rekrutacji. Uczniowie mają prawo ubiegać się na szczeblu krajowym o przyjęcie do dowolnej szkoły średniej II stopnia. Rekrutacja uczniów do ogólnokształcących szkół średnich II stopnia odbywa się głównie na podstawie wyników w nauce, natomiast kryteria rekrutacji do zawodowych szkół średnich II stopnia obejmują również doświadczenie zawodowe oraz, ewentualnie, wyniki egzaminów wstępnych i sprawdzianów predyspozycji. Mimo, że kształcenie jest bezpłatne, uczniowie muszą w niektórych przypadkach pokrywać część kosztów pomocy naukowych.

Bezpośrednio po ukończeniu kształcenia obowiązkowego, naukę kontynuuje ponad 90% uczniów: w 2009 r. 50% wybrało ogólnokształcące szkoły średnie II stopnia, a 41% – zawodowe szkoły średnie II stopnia.

c) Programy i treści nauczania

Cele oraz podstawowe treści nauczania przedmiotów i modułów w szkołach ogólnokształcących i zawodowych II stopnia, określa Krajowy Urząd ds. Edukacji. W oparciu o odpowiednią ogólnokrajową podstawę programową, każda szkoła przygotowuje własny program nauczania.

Obowiązkowe przedmioty dla ogólnokształcących szkół średnich II stopnia to język ojczysty i literatura, drugi język ojczysty, języki obce, matematyka, ekologia i przedmioty przyrodnicze, religia lub etyka, filozofia, psychologia, historia, nauki społeczne, sztuka, wychowanie fizyczne oraz edukacja zdrowotna. Program nauczania zawiera, ponadto, przedmioty dodatkowe, o prowadzeniu których decyduje szkoła. Placówka musi również zapewnić poradnictwo pedagogiczne oraz w zakresie orientacji zawodowej.

Średnie wykształcenie zawodowe można uzyskać zarówno w ramach kształcenia w szkole, poprzez uzyskanie kwalifikacji na podstawie posiadanych kompetencji lub w ramach przyuczenia do zawodu. Kształcenie zawodowe obejmuje 8 obszarów edukacyjnych (nauki humanistyczne i edukacja; kultura; nauki społeczne, biznes i administracja; nauki ścisłe i przyrodnicze; technika, transport i komunikacja; środowisko i zasoby naturalne; zdrowie, sport i opieka społeczna oraz turystyka i usługi gastronomiczne i w zakresie gospodarstwa domowego) z 52 kwalifikacjami zawodowymi, które można uzyskać w ramach 120 różnych programów. Na każdy program prowadzący do określonych kwalifikacji zawodowych składa się kształcenie w zakresie przedmiotów ogólnych wynikających z podstawy programowej, przedmiotów do wyboru oraz odpowiadające co najmniej 20 punktom kształcenie w miejscu pracy. Do przedmiotów ogólnych należą: język ojczysty, drugi język ojczysty, język obcy, matematyka, fizyka, chemia, nauki społeczne i orientacja zawodowa, wychowanie fizyczne i zdrowotne oraz kultura i sztuka. Program kształcenia obejmuje ponadto doradztwo pedagogiczne oraz projekt końcowy.

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

Program nauczania dla ogólnokształcących szkół średnich II stopnia jest opracowany na 3-letni okres kształcenia, ale uczniowie mogą ukończyć ten cykl w ciągu 2-4 lat. Zajęcia są organizowane w formie niezwiązanej z podziałem na lata nauki. Każdy przedmiot ocenia się po zakończeniu zajęć przez ucznia, a świadectwo ukończenia szkoły (*lukion päättötodistus*) uczeń otrzymuje po zaliczeniu wymaganej liczby przedmiotów. Ocena jest przeprowadzana w oparciu o cele sformułowane w podstawie programowej.

Nauka w ogólnokształcącej szkole średniej II stopnia kończy się ogólnokrajowym egzaminem maturalnym, który, oprócz testu z języka ojczystego, składa się z trzech obowiązkowych elementów. Uczniowie wybierają 3 przedmioty egzaminacyjne spośród następujących: drugiego języka ojczystego, języka obcego lub matematyki albo testu ogólnego łączącego elementy przedmiotów humanistycznych przyrodniczych i ścisłych. W ramach egzaminu uczniowie mogą również przystąpić do nieobowiązkowych sprawdzianów. Po zdaniu egzaminu maturalnego i zaliczeniu całego programu nauczania dla szkoły średniej II stopnia, uczniowie otrzymują odrębne świadectwo (*ylioppilastutkintodistus*), zawierające informacje o zaliczonych egzaminach oraz uzyskanym poziomie i ocenach. Po spełnieniu odpowiednich warunków, do egzaminu maturalnego mogą również przystępować uczniowie zawodowych szkół średnich II stopnia.

Kształcenie zawodowe trwa 3 lata i odpowiada 120 punktom. O wyborze ścieżki i postępach uczniów decydują indywidualne plany kształcenia opracowywane dla poszczególnych uczniów. Umiejętności i

wiedzę uczniów ocenia się po ukończeniu każdego modułu. Krajowa podstawa programowa zawiera kryteria oceny ucznia. Dokumentacja potwierdzająca kwalifikacje zawodowe została wzbogacona o nową formę oceniania – prezentację umiejętności sprawdzanych testem organizowanym i ocenianym przez nauczycieli we współpracy z lokalnymi środowiskami zawodowymi. Po zaliczeniu wszystkich przedmiotów wymienionych w indywidualnym planie kształcenia uczniowie otrzymują świadectwo potwierdzające posiadanie określonych kwalifikacji. Świadectwo wydawane jest przez instytucję prowadzącą kształcenie.

Od 1994 roku kwalifikacje uzyskiwane na podstawie posiadanych kompetencji stanowią jedną z form kształcenia zawodowego. Umożliwiają dorosłym osobom w wieku produkcyjnym zdobycie kwalifikacji bez konieczności podejmowania formalnego kształcenia. W ramach tej formy kształcenia możliwe jest zarówno uzyskanie kwalifikacji w oparciu o posiadane kompetencje, jak również poszerzenie uzyskanych wcześniej kwalifikacji zawodowych (*ammattitutkinto/yrkesexamen*) lub uzyskanie kwalifikacji specjalistycznych (*erikoisammattitutkinto/specialyrkesexamen*), czy też tylko wybranych elementów każdego z wymienionych typów kwalifikacji. Drogą do uzyskania powyższych kwalifikacji jest system testów kompetencji, podczas których kompetencje nabyte w różnych miejscach i formach podlegają sprawdzianowi, a następnie potwierdzeniu. Test kompetencji jest uznany za zdany, jeśli kompetencje wymagane do wykonywania danego zawodu zostają przez ucznia poprawnie zademonstrowane.

Po odbyciu przyuczenia do zawodu uczniowie otrzymują świadectwo uczestnictwa oraz świadectwo potwierdzające kwalifikacje.

Uzyskanie średniego wykształcenia, zarówno ogólnego jak i zawodowego, umożliwia wstęp na wyższe uczelnie.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

Studia wyższe są prowadzone w dwóch typach uczelni: w uniwersytetach (*Yliopisto/Universitet*) oraz zawodowo ukierunkowanych politechnikach (*Ammattikorkeakoulu/Yrkeshogskola*), które często nazywane są uniwersytetami nauk stosowanych. Każdy z sektorów ma swój profil: uniwersytety kładą nacisk na badania naukowe i dydaktykę, natomiast w politechnikach przyjęto podejście w większym stopniu uwzględniające nauczanie praktyczne.

b) Warunki wstępu

Prawo do ubiegania się o przyjęcie na wszystkie kierunki studiów zapewnia fińskie świadectwo maturalne. O przyjęcie na wszystkie kierunki studiów w uniwersytetach mogą również ubiegać się osoby posiadające tytuł zawodowy uzyskany w fińskiej politechnice, kwalifikacje zawodowe na poziomie policealnym lub kwalifikacje zawodowe uzyskane po ukończeniu co najmniej 3-letniego cyklu kształcenia. Uniwersytety mogą także przyjmować kandydatów, którzy ukończyli wymagane przez daną uczelnię studia na uniwersytecie otwartym lub kandydatów, którzy według danej uczelni posiadają umiejętności i wiedzę niezbędną do podjęcia studiów.

Wstęp na studia na wszystkich kierunkach jest ograniczony zgodnie z zasadą „*numerus clausus*”. W przypadku, gdy liczba kandydatów znacznie przewyższa liczbę dostępnych miejsc, uniwersytety stosują różnego rodzaju kryteria rekrutacji – zazwyczaj są to dotychczasowe wyniki oraz egzamin wstępny.

Ogólnym warunkiem przyjęcia na studia w politechnikach jest ukończenie ogólnokształcącej szkoły średniej II stopnia lub okresu kształcenia zawodowego. Rekrutacja kandydatów na studia politechniczne odbywa się głównie na podstawie ocen szkolnych i doświadczenia zawodowego oraz, w wielu przypadkach, wyników egzaminów wstępnych. Wstęp na studia politechniczne II stopnia mają absolwenci odpowiedniego kierunku studiów I stopnia posiadający dodatkowo co najmniej 3-letnie doświadczenie w danym zawodzie.

c) Kwalifikacje

Zgodnie z systemem przyznawania tytułów zawodowych w uniwersytetach, możliwe jest ukończenie studiów na niższym lub wyższym poziomie. Tytuł zawodowy na niższym poziomie, odpowiadający tytułowi licencjata (z podanym kierunkiem studiów, np. tytuł *Bachelor* opieki zdrowotnej, tytuł inżyniera), można uzyskać po 3 latach studiów (180 punktów). Tytuł zawodowy na poziomie wyższym na większości kierunków obejmuje 120 punktów, co odpowiada 2 letnim studiom w pełnym wymiarze podjętym pod ukończeniu studiów pierwszego stopnia. Uniwersytety prowadzą również studia

podyplomowe kończące się uzyskaniem tytułów: „licencjat” (po ukończeniu nieobowiązkowych pomocniczych studiów wyższych) i doktor (po ukończeniu studiów doktoranckich).

Studia prowadzące do politechnicznego tytułu zawodowego trwają 3,5 roku, co odpowiada 180-240 punktom ECTS, zależnie od kierunku studiów, a po ich ukończeniu studenci otrzymują dyplom licencjata w danej dziedzinie (np. dyplom licencjata służby zdrowia, dyplom inżynierski). Studia politechniczne II stopnia prowadzące do uzyskania dyplomu magistra trwają od 1,5 do 2 lat, co odpowiada 60-90 punktom ECTS. Warunkiem przyjęcia na studia politechniczne II stopnia jest dyplom licencjata w odpowiedniej dziedzinie i co najmniej 3 lata doświadczenia zawodowego. Na rynku pracy studia te traktowane są równorzędnie z uniwersyteckimi studiami magisterskimi. Tytuł zawodowy uzyskany po ukończeniu studiów politechnicznych II stopnia określa dziedzinę wykształcenia, np. magister kultury i sztuki.

7. Kształcenie specjalne

Każdy uczeń w wieku objętym obowiązkiem szkolnym, jeśli jest taka potrzeba, może uczestniczyć w zajęciach wyrównawczych oraz zajęciach dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zajęcia takie prowadzone są również na poziomie edukacji przedszkolnej i szkoły średniej II stopnia. Celem tych zajęć jest zapewnienie pomocy uczniom w taki sposób, aby mogli w miarę swoich możliwości ukończyć kształcenie jednocześnie z rówieśnikami. Uczniowie z mniejszymi trudnościami w uczeniu się, równoległe z uczęszczaniem do szkoły ogólnodostępnej, podlegają kształceniu specjalnemu w niepełnym wymiarze, a zajęcia są prowadzone przez odpowiednio przygotowanego nauczyciela.

Jeżeli z powodu niepełnosprawności, choroby, opóźnionego rozwoju, zaburzeń emocjonalnych lub z innych przyczyn uczeń nie może kształcić się w klasie/szkole ogólnodostępnej, zostaje przeniesiony do klasy/placówki oferującej kształcenie dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dla każdego ucznia przyjętego lub przeniesionego do klasy lub placówki kształcenia specjalnego należy opracować indywidualny program nauczania. Zajęcia prowadzi nauczyciel nauczania specjalnego. Najczęstszym rozwiązaniem jest włączenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do klas ogólnodostępnych. Jednak w niektórych przypadkach zajęcia dla tych uczniów prowadzone są w małych grupach lub w klasach specjalnych organizowanych w ramach placówki ogólnodostępnej lub w szkole specjalnej.

W 2009 r. 47 200 dzieci zostało przyjętych lub przeniesionych do szkół specjalnych, co stanowi 8,5 % wszystkich uczniów szkół powszechnych. Liczba uczniów kształcących się niepełnym wymiarze wynosiła 127 900, co stanowi 22,8% wszystkich uczniów szkół powszechnych.

8. Nauczyciele

Pedagodzy w placówkach przedszkolnych i opiekuńczych posiadają uniwersytecki lub politechniczny tytuł licencjata lub kwalifikacje, które określano wcześniej jako policealne kwalifikacje zawodowe. Mogą im pomagać inni specjaliści zajmujący się opieką nad dziećmi, posiadający odpowiednie kwalifikacje zawodowe na poziomie średnim II stopnia.

Nauczyciele na poziomie przedszkolnym są albo posiadającymi tytuł licencjata w dziedzinie pedagogiki nauczycielami wychowania przedszkolnego albo nauczycielami kształcenia zintegrowanego. Nauczyciele uczący w klasach I-VI szkoły powszechnej są na ogół nauczycielami kształcenia zintegrowanego, natomiast nauczyciele klas VII-IX szkoły powszechnej i szkół średnich II stopnia są nauczycielami przedmiotu. Nauczyciele kształcenia zintegrowanego posiadają tytuł magistra pedagogiki, a nauczyciele przedmiotu są absolwentami studiów magisterskich w dziedzinie odpowiadającej przedmiotowi, którego uczą, oraz studiów pedagogicznych.

O przyjęcie na studia przygotowujące wychowawców klas mogą ubiegać się kandydaci, którzy zdali egzamin maturalny. Egzamin wstępny na takie studia składa się z egzaminu pisemnego, testu zdolności i rozmów kwalifikacyjnych. W niektórych uniwersytetach egzamin wstępny obejmuje także sprawdzenie w przykładowej sytuacji umiejętności pracy z grupą i nieobowiązkową prezentację umiejętności pedagogicznych.

Przyszli nauczyciele przedmiotu ubiegają się o przyjęcie na studia na tym kierunku, który kształci w dziedzinie mającej stanowić ich główny przedmiot nauczania (np. na kierunku matematyka), zgodnie z normalną procedurą. Osoby, które zamierzają zostać nauczycielami przedmiotu, ubiegają się następnie o przyjęcie na specjalizację dla nauczycieli przedmiotu. Na niektórych wydziałach uniwersytetów kandydaci mogą ubiegać się bezpośrednio o przyjęcie na studia dla nauczycieli przedmiotu.

Zależnie od placówki i przedmiotu, nauczyciele uczący w szkołach zawodowych i politechnikach muszą posiadać 1) odpowiedni tytuł uniwersytecki (lub tytuł/stopień uzyskiwany po ukończeniu studiów II stopnia) lub 2) odpowiedni tytuł politechniczny lub też 3) posiadać kwalifikacje zawodowe na najwyższym możliwym poziomie w swojej dziedzinie i co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w tej dziedzinie, oraz ukończyć studia pedagogiczne odpowiadające co najmniej 60 punktom ECTS. Nauczycieli uniwersyteckich obowiązuje na ogół wymóg posiadania stopnia naukowego doktora lub innego tytułu/stopnia naukowego.

Nauczyciele posiadają status urzędników służby cywilnej.

Opracowanie: Fińskie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYPEDIA (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: styczeń 2012